

نقش تمایز یافتگی خود و ابعاد آن در پیش بینی رضایت زناشویی دانشجویان متأهل

ناهید هواسی سومار

استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم پزشکی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران. (نویسنده مسئول مقاله)

ندا کاظمی

کارشناس ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم پزشکی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

The role of self-differentiation and its dimensions in predicting marital satisfaction of married students

Nahid Hwasi Somar

Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Medical Sciences, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran. (Responsible author of the article)

Neda Kazemi

Master Student, Department of Psychology, Faculty of Medical Sciences, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran.

Abstract

This research was conducted with the aim of predicting marital satisfaction in married students based on self-differentiation and its dimensions. The research was descriptive-cross-sectional and correlational. All married students studying at Islamic Azad University, Karaj branch in 1401 constituted the statistical population of the research, among them using the available sampling method and according to the formula for determining the sample size of the plant ($n=50+8m$). 150 people were selected.

In addition to the demographic information checklist, a researcher-made form was used to collect data with his differentiation questionnaire (Skorn and Smith, 2003) and the Enrich Marital Satisfaction Questionnaire (Olson et al., 1997). Data analysis was done with descriptive statistics methods (frequency, percentage, mean and standard deviation), statistical assumptions test, Pearson correlation coefficient and multiple regression with SPSS-v26. The findings showed that there is a positive and significant correlation between the total score of self-differentiation ($r=0.632$ and $P<0.05$) and each of its components with the marital satisfaction of married students. Also, the coefficients of the regression analysis showed that among the components of their differentiation, the component of my position had the highest power in explaining the variance of the marital satisfaction score ($\beta=0.139$).

Key words: *self-differentiation, marital satisfaction, student*

چکیده

این پژوهش با هدف پیش بینی رضایت زناشویی در دانشجویان متأهل بر مبنای تمایز یافتگی خود و ابعاد آن انجام شد. پژوهش توصیفی-مقطعی و از نوع همبستگی بود. تمامی دانشجویان متأهل مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج در سال ۱۴۰۱ جامعه آماری پژوهش را تشکیل دادند، که از بین آن‌ها با روش نمونه‌گیری در دسترس و با توجه به فرمول تعیین حجم نمونه پلنت (n=50+8m) تعداد ۱۵۰ نفر انتخاب شد. گردآوری داده‌ها علاوه بر چک لیست اطلاعات جمعیت‌شناختی-فرم محقق ساخته با پرسشنامه تمایز یافتگی خود (اسکورن و اسمیت، ۲۰۰۳) و پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (اولسون و همکاران، ۱۹۹۷) انجام داد. تحلیل داده‌ها با روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار)، آزمون پیش فرض‌های آماری، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند گانه با SPSS-v26 انجام شد. یافته‌ها نشان داد که بین نمره کل تمایز یافتگی خود (I=۰/۶۳۲ و P<۰/۰۵) و هر یک از مؤلفه‌های آن با رضایت زناشویی دانشجویان متأهل همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، ضرایب تحلیل رگرسیونی نشان داد که در میان مؤلفه‌های تمایز یافتگی خود، مؤلفه موقعیت من بالاترین قدرت را در تبیین واریانس نمره رضایت زناشویی (β=۰/۱۳۹) داشته است.

واژگان کلیدی: تمایز یافتگی خود، رضایت زناشویی، دانشجویان

مقدمه

خانواده را می‌توان یک واحد عاطفی و شبکه‌ای از روابط درهم تنیده‌ای دانست که از پیوند زناشویی زن و مرد، بنا نهاده می‌شود و رضایت یک فرد از زندگی زناشویی به منزله رضایت وی از خانواده محسوب می‌گردد (کریمی، احمدی و قبادی، ۱۴۰۰). رضایت از خانواده به مفهوم رضایت از زندگی بوده و در نتیجه، تسهیل در امر رشد و تعاملی و پیشرفت مادی و معنوی جامعه را دربر خواهد داشت. رضایت زناشویی جنبه‌ای بسیار مهم و پیچیده از رابطه زناشویی محسوب می‌شود، بنابراین، بررسی عواملی که باعث افزایش رضایت مندی زناشویی می‌شود، بسیار مهم است (کانگ، لین، ژانگ، هویو، کیانگ، هی^{۱۳۶} و همکاران، ۲۰۲۳).

رضایت زناشویی را می‌توان نتیجه رضایت عمومی از زندگی مشترک، روابط جنسی و رضایت مندی عاطفی و هیجانی دانست، و عبارت است از احساسات عینی از خشنودی، رضایت و لذت تجربه شده توسط زوجین (تابش، بهرامی احسان و رضازاده، ۱۴۰۰). رضایت زناشویی را بیشتر به صورت نگرش‌ها یا احساسات کلی فرد درباره همسر و رابطه با وی، تعریف می‌کنند؛ بدین معنی که رضایت زناشویی یک پدیده درون فردی و یک برداشت فردی از همسر و رابطه است (کانگ، استون و چانگ^{۱۳۷}، ۲۰۲۲). این تعریف از رضایت زناشویی حاکی از آن است که رضایت زناشویی، پیامد توافق زناشویی کلی فرد درباره همسر و رابطه است و به صورت درونی احساس می‌شود (رشید، دلفان بیرانوند، فتاحی و مریانجیان، ۱۴۰۰).

در کشور ایران طی دو دهه گذشته ساخت خانواده و روابط بین اعضای آن دچار تغییرات زیادی شده است و بیشتر تحقیقاتی که توسط متخصصان علوم اجتماعی و رفتاری در زمینه علل سست شدن پیوندهای زناشویی صورت گرفته بر متغیرهای کلان از جمله وضعیت اقتصادی، کاهش درآمد خانواده، بیکاری، چالش‌های فرهنگی و اجتماعی، ساختار شخصیتی زوجین و .. تأکید نموده‌اند و آن‌ها را از عوامل مؤثر بروز ناسازگاری‌های زناشویی و طلاق در ایران دانسته‌اند (اعظمی، ۱۴۰۰؛ مرادی و کشاورز افشار، ۱۴۰۰). هر چند نقش این عوامل را نمی‌توان در افزایش طلاق در چند سال گذشته نادیده گرفت اما به نظر می‌رسد تأکید بیش از حد بر این متغیرها به عدم شناسایی عوامل مؤثر بر گسسته شدن پیوندهای زناشویی به ویژه علل مربوط به استقلال عاطفی و هویتی (تمایز یافتگی خود) و کیفیت زندگی در حوزه و چارچوب خانواده به ویژه در افشار در حال تحصیل و جوان جامعه یعنی دانشجویان منجر خواهد شد (کاظمیان مقدم و همکاران، ۱۳۹۷؛ ترابی و همکاران، ۱۴۰۰).

در عین حال، یکی از فاکتورهای اساسی و مؤثر بر رضایت زناشویی بنا بر نتایج برخی از گزارشات علمی در حوزه خانواده و زناشویی، تمایز یافتگی خود است. به بیان دیگر، از جمله مهم‌ترین عوامل روان‌شناختی مؤثر بر کارکرد خانواده و ارتقای عملکرد زناشویی می‌توان به مفهوم خودتمایز یافتگی اشاره کرد (فینزی-دوتان و شیف^{۱۳۸}، ۲۰۲۲). مفهوم تمایز یافتگی خود که ابتدا توسط بوئن (۱۹۷۸) مطرح گردید، به معنای ایجاد مرزبندی‌های مشخص، وجود انعطاف‌پذیری و استفاده از نظام عقلانی است (رافضی و صبوری، ۱۴۰۱). مفهوم تمایز یافتگی خود دارای دو سطح است؛ سطح درون فردی و سطح بین فردی. سطح درون فردی به معنی توانایی تفکیک فرایندهای عقلی از احساسی و سطح بین فردی به معنی توانایی تجربه خودمختاری در عین وجود صمیمیت است. علاوه بر سطوح تمایز یافتگی

۱۳۶ Kang, Lin, Zhang, Hui, Xiang & He

۱۳۷ Kong, Easton & Zhang

۱۳۸ Finzi-Dottan & Schiff

خود، چهار عامل آن یعنی واکنش پذیری عاطفی^{۱۳۹}، گریز عاطفی^{۱۴۰}، جایگاه من^{۱۴۱} و هم آمیختگی با دیگران^{۱۴۲}، توسط اسکورون و فریدلندر^{۱۴۳} (۱۹۹۸) نیز مشخص شده که بر فرایندهای هیجانی درون خانواده مؤثر است (عبدل آبادی، آهی، اصل ذاکر، شهابی زاده و نصری، ۱۴۰۱). در همین راستا نتایج مطالعه سنویراتن و گای^{۱۴۴} (۲۰۲۳) بیانگر رابطه منفی و معنادار بین واکنش پذیری عاطفی و کیفیت رابطه و زندگی زناشویی بوده و نشان دادند که هر چه واکنش پذیری عاطفی فرد بالا باشد، واکنش های اجتنابی همسر نیز افزایش خواهد داشت.

مفهوم تمایز یافتگی بیانگر آن است که افراد، چه قدر قادر هستند که بین فرایند عقلی و احساسی خود، تفکیک قائل شوند. به عبارت دیگر درجه توانایی فرد برای اجتناب از تبعیت خودکار از احساسات، بیانگر میزان تمایز یافتگی است. بوئن اظهار می دارد که مطلوب آن نیست که فردی سرد و بی روح، شدیداً عینی گرا و بی احساس باشیم. بلکه قرار است در پی توازن و تعادل بوده و به یک تعریف و هویت شخصی دست یابیم (تیان^{۱۴۵}، ۲۰۲۲). اما نه به بهای از دست دادن قابلیت ابراز ارتجالی و خودانگیخته عواطف. هدف اصلی تمایز یافتگی، توازن میان احساسات و شناخت است. تفکیک در معنای بوئی آن بیشتر یک فرایند است تا هدفی دست یافتنی. تمایز یافتگی مسیر زندگی است نه یک حالت وجودی یا بودن (لی و هونگ^{۱۴۶}، ۲۰۲۲).

در تلاش برای تشریح الگوهای روابط صمیمی، مفهوم تمایز یافتگی را برای مرتبط کردن تجارب کسب شده در خانواده و روابط از هم بکار گرفته شده است. افراد تمایز نایافته نمیتوانند فکر و احساس خود را در تعاملات صمیمی از هم جدا کنند، این افراد هیجانات خود را به صورت کامل تجربه نمیکنند اما به صورت واکنشی و منفعلانه به این هیجانات پاسخ می دهند (پاک نژاد و احمدی، ۲۰۲۲).

یکی از شواهد و عواملی که حاکی از آن است که چه میزان از خانواده های ایرانی اثر مخرب عدم رضایت زناشویی را تجربه می کنند، آمارهای طلاق و خیانت زناشویی در میان این خانواده ها است. در این خصوص مطالعات متعدد به شکل متفق القولی گویای افزایش چنین پیامدهایی در میان زوجین می باشد (رضایی و رضایی، ۱۳۹۹؛ سرخابی عبدالملکی، دوکانه ای فرد و بهبودی،

۱۳۹۰). از دیگر سو، همسو با مطالعات خارجی، محققان داخلی نیز به دنبال بررسی عوامل تأثیر گذار در رضایت زناشویی بوده اند اما مطالعات در جمعیت دانشجویی و توجه به سازه های زناشویی در این گروه بسیار نادر می باشد. به عنوان مثال، رجایی و حیدری (۱۳۹۶) در پژوهش خود نشان دادند که بین میزان استفاده افراطی هر یک از زوجین دانشجویی با کاهش رضایت زناشویی و افزایش دلزدگی زناشویی رابطه وجود دارد.

همچنین، یافته سامانی (۱۳۸۶) نشان می دهد که شش عامل خصوصیات شخصیتی، عشق و علاقه، مهارت ارتباطی، تعهد به زندگی، خصوصیات خانوادگی زوجین و عدم پای بندی به اصول اخلاقی عمده ترین عوامل ایجاد درگیری میان زوجین دانشجویی می باشند. اگرچه یافته ها در این خصوص کلی و پراکنده هستند اما همین یافته ها حاکی از فقدان دستیابی به الگوی منسجم برای فراهم ساختن یک الگوی مؤثر برای پیش بینی میزان رضایت زناشویی در دانشجویان متأهل است. بنابراین با وجود مطالعات فراوان در زمینه رضایت زناشویی در بین زوجین اما همچنان قضاوت درباره این که چگونه این عناصر در کنار یکدیگر می توانند الگویی از رضایت زناشویی را تبیین کنند، وجود ندارد. اکنون با نگاهی جامع و با توجه به ویژگی هایی از قبیل تمایز یافتگی خود و کیفیت زندگی در جمعیت دانشجویان متأهل می توان این مطالعه را به منظور یافتن این ارتباط اجرا نمود. با اذعان به مطالب بالا پژوهش حاضر با هدف پیش بینی رضایت زناشویی در دانشجویان متأهل براساس تمایز یافتگی خود و ابعاد آن انجام شد.

روش

جامعه، نمونه و نمونه گیری

پژوهش حاضر از منظر هدف، کاربردی و از منظر شیوه پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی است. تمامی دانشجویان متأهل مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج در سال تحصیلی ۱۴۰۱ جمعیت آماری این مطالعه را تشکیل دادند. در این پژوهش از روش نمونه گیری در دسترس استفاده شد. حجم نمونه نیز با توجه به فرمول پلنت ($n=50+8M$) از تاباجنیک، فیدل، و اولمن^{۱۴۷} (۲۰۰۷) تعیین شد. اما با توجه به احتمال مخدوش شدن پرسش نامه ها و به منظور تعمیم دهی بهتر نتایج، در مجموع تعداد ۱۵۰ نفر انتخاب شد.

پس از مشخص شدن عنوان تحقیق و محاسبه تعداد نمونه لازم در این مطالعه، محقق ابتدا در محوطه دانشگاه با کسب اجازه از مسئولین دانشگاهی حاضر شده و ضمن توضیح در خصوص هدف پژوهش و شیوه اجرای آن و نحوه انتشار نتایج و محرمانه ماندن اطلاعات افراد، دانشجویانی را که متأهل و مایل به همکاری بودند به عنوان نمونه در نظر گرفت. سپس، به دانشجویی واجد شرکت در پژوهش ابزارهای خود گزارش دهی را ارائه می نمودند و از آنان

- ۱۳۹ emotional reactivity
- ۱۴۰ motional cutoff
- ۱۴۱ I-position
- ۱۴۲ fusion with others
- ۱۴۳ Skowron & Friedlander
- ۱۴۴ Seneviratne & Gay
- ۱۴۵ Tian
- ۱۴۶ Lee & Hong

۱۴۷ Tabachnick, Fidell & Ullman

درخواست می‌شد که با حوصله و دقت کافی به سئوالات ابزارها به طور کامل پاسخ بدهند. چنانچه دانشجویی در خصوص سئوالاتی دچار ابهام یا نیاز به راهنمایی داشت توسط محقق در این خصوص اقدام می‌گردد. این فرایند به مدت ۲ ماه به طول انجامید. بعد از گردآوری اطلاعات از تعداد نمونه لازم یعنی ۱۵۰ نفر، هر یک از ابزارها نمره گذاری و به شکل دیتا در نرم افزار آماری اس. پی. اس وارد و جهت تحلیل آماری آماده شد.

در راستای رعایت اصول اخلاقی پژوهش به منظور حفظ حقوق آزمودنیها، تصریحات لازم در زمینه اهداف پژوهش و روال اجرای آن به همه آزمودنیها ارائه شد. شرکت کنندگان با آگاهی کامل در این پژوهش شرکت کردند و به صورت شفاهی نتیجه تحقیق برایشان با آگاهی توضیح داده شد. همچنین، به همه آنها اطمینان داده شد که اطلاعات فردی اخذ شده محرمانه میماند و دادههایی که انتشار مییابد، بدون درج شناسه خصوصی بوده و به صورت گروهی و با مکتوم ماندن مشخصات فردی تحلیل می‌شود. پس از اخذ موافقت و رضایت شفاهی، پرسشنامه‌های خود گزارشی در بین آزمودنیها توزیع شد و پس از تکمیل جمع‌آوری شد. این پژوهش دارای کد اخلاق (IR.IAU.K.REC.1401.154) مصوب در تاریخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۳ از کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج است. در این پژوهش برای گردآوری اطلاعات علاوه بر چک لیست اطلاعات دموگرافیک (فرم محقق ساخته) از ابزارهای خود گزارشی دهی زیر استفاده شد:

الف- پرسشنامه تمایز یافتگی خود^{۱۴۸} (MCI): این پرسشنامه خود گزارشی به منظور سنجش تمایز یافتگی خود در سال ۲۰۰۳ به وسیله اسکورن و اسمیت^{۱۴۹} تدوین یافته است. تمرکز این پرسشنامه بر ارتباط‌های مهم زندگی و روابط جاری افراد با خانواده اصلی است. این ابزار دارای ۴۵ سؤال با ۴ زیرمقیاس شامل واکنش هیجانی، موقعیت من، بریدگی عاطفی و آمیختگی می‌باشد. سئوالات این پرسشنامه در طیف لیکرت ۶ درجه‌ای (گزینه کاملاً مخالفم = نمره ۱ تا کاملاً موافقم = نمره ۶) نمره گذاری می‌شود. در این پرسشنامه سئوالات شماره ۴۰، ۳۸، ۳۴، ۳۰، ۲۶، ۲۱، ۱۸، ۱۴، ۱۰، ۶ و ۱ مربوط به مؤلفه واکنش هیجانی، سئوالات شماره ۴۳، ۴۱، ۳۵، ۳۱، ۲۷، ۲۳، ۱۹، ۱۵، ۱۱، ۷ و ۴ مربوط به مؤلفه موقعیت من، سئوالات شماره ۴۲، ۳۹، ۳۶، ۳۲، ۲۸، ۲۴، ۲۰، ۱۶، ۱۲، ۸ و ۳ مربوط به مؤلفه بریدگی عاطفی و سئوالات شماره ۴۵، ۴۴، ۳۷، ۳۳، ۲۹، ۲۵، ۲۲، ۱۷، ۱۳، ۹ و ۵ مربوط به مؤلفه آمیختگی با دیگران است. سئوالات شماره ۴۳، ۴۱، ۳۷، ۳۱، ۲۷، ۲۳، ۱۹، ۱۵، ۱۱، ۷ و ۴ به صورت معکوس محاسبه و نمره گذاری می‌شوند. نمرات در دامنه ۴۵ الی ۹۰ نشانگر تمایز یافتگی خود ضعیف؛ نمرات در دامنه ۹۰ الی ۱۵۸ نشانگر تمایز یافتگی خود متوسط؛ و نمرات بالاتر از ۱۵۸ نشانگر تمایز یافتگی خود قوی می‌باشند. ضریب آلفای کرونباخ گزارش شده توسط سازندگان آن ۰/۹۲ و همبستگی آن با پرسشنامه تجربه روابط نزدیک^{۱۵۰} برنان^{۱۵۱} و همکاران (۱۹۹۸) برابر با ۰/۵۳- برآورد شده است. یونسی (۱۳۸۵) ضرایب پایایی این پرسشنامه را به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ محاسبه کرده است. در پژوهش جهانخشی و کلانترکوشه (۱۳۹۱) پایایی کل ابزار با روش آلفای کرونباخ، ۰/۶۹ و برای زیرمقیاس‌های آن در دامنه‌ای بین ۰/۶۳ تا ۰/۷۴ گزارش شده است (به نقل از زارع‌گاریزی، ابراهیمی مقدم و ابوالمعالی الحسینی، ۱۳۹۹). در مطالعه حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ کل این ابزار و زیرمقیاس‌های آن در دامنه‌ای بین ۰/۷۲ الی ۰/۷۸ محاسبه شد.

ب- پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ^{۱۵۲} (EMSS): این ابزار خود گزارشی به منظور سنجش زمینه‌های بالقوه مشکل‌زا و شناسایی زمینه‌های قدرت و پربارسازی روابط زناشویی در سال ۱۹۹۷ به وسیله اولسون^{۱۵۳} و همکاران تدوین یافته است. فرم اولیه این ابزار دارای ۴۷ سؤال با ۱۲ زیرمقیاس شامل پاسخ قراردادی، رضایت زناشویی، مسائل شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، نظارت مالی، فعالیت‌های مربوط به اوقات فراغت، روابط جنسی، ازدواج و فرزندان، بستگان و دوستان، نقش‌های مساوات‌طلبی و جهت‌گیری عقیدتی است که از مجموع این زیرمقیاس‌ها نمره کلی رضایت زناشویی به دست می‌آید. نمره گذاری سئوالات این پرسشنامه در دو فرم کوتاه و بلند یکسان و در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (گزینه کاملاً موافق = نمره ۵ تا کاملاً مخالف = نمره ۱) انجام می‌شود. در این ابزار سئوالات شماره ۳۴، ۳۳، ۳۲، ۲۹، ۲۸، ۲۷، ۲۶، ۲۳، ۲۲، ۲۱، ۱۹، ۱۸، ۱۴، ۱۳، ۱۰، ۷، ۶ و ۵ به صورت معکوس محاسبه و نمره گذاری می‌شود. اولسون (۱۹۹۷) ضریب آلفای کرونباخ این ابزار را ۰/۹۲ و ضریب همبستگی آن را با پرسشنامه رضایت خانوادگی^{۱۵۴} در دامنه‌ای از

- ۱۴۸ Marital Commitment Inventory- MCI
- ۱۴۹ Skowron & Schmitt
- ۱۵۰ Experiences in Close Relationships Inventory
- ۱۵۱ Brennan
- ۱۵۲ Enrich Marital Satisfaction Scale- EMSS
- ۱۵۳ Olson
- ۱۵۴ Family Adjustment Devise Scale

۰/۴۱ تا ۰/۶۰ و با پرسشنامه رضایت در زندگی^{۱۵۵} در دامنه‌ای از ۰/۳۳ تا ۰/۴۱ به عنوان شاخصی از روایی همزمان این ابزار گزارش کرده است (فلاح برنجستانکی، صابری و شمالی اسکویی، ۱۴۰۱). در مطالعه عرب علی دوستی، نخعی و خانجانی (۱۳۹۴) ضریب آلفای کرونباخ این ابزار را ۰/۹۸ گزارش کرده‌اند. در مطالعه کرمی، احمدی و قبادی (۱۴۰۰) نیز پایایی به دست آمده با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ برای این ابزار برابر با ۰/۹۱ گزارش شده است. در مطالعه حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ کل این ابزار برابر با ۰/۷۳ و زیرمقیاس‌های آن در دامنه‌ای بین ۰/۶۶ الی ۰/۷۵ محاسبه شد.

تحلیل داده‌های پژوهش با روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار)، ماتریس همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه با روش ورود همزمان انجام شد. سطح معناداری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. جهت تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۶ استفاده شد.

یافته‌ها

نتایج حاصل از اطلاعات جمعیت‌شناختی نشان داد که طول مدت ازدواج در ۶۵ درصد (۹۸ نفر) ۲ الی ۴ سال و ۳۵ درصد (۵۲ نفر) ۵ سال و بیشتر گزارش شده است. ۶۸ درصد (۱۰۲ نفر) دارای تحصیلات کارشناسی و ۳۲ درصد (۴۸ نفر) دارای تحصیلات کارشناسی ارشد بودند. ۷۴ درصد (۱۱۲ نفر) دارای شغل آزاد و ۲۶ درصد (۳۸ نفر) شغل دولتی بودند. ۴۶ درصد (۶۸ نفر) دارای سن ۳۱ الی ۳۶ سال، ۴۰ درصد (۶۱ نفر) ۲۵ الی ۳۰ سال و ۱۴ درصد (۲۱ نفر) ۳۷ سال و بالاتر بودند. در جدول ۱ آماره‌های توصیفی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول ۱- آماره‌های توصیفی و ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش در دانشجویان

متغیر پژوهش	M ± SD	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)
۱- واکنش هیجانی	۱/۸۴ ± ۱۵/۵۳	۱					
۲- موقعیت من	۴/۷۰ ± ۲۶/۸۴	۰/۲۴۷**	۱				
۳- بریدگی هیجانی	۱/۶۲ ± ۱۶/۷۵	۰/۱۶۶**	۰/۴۴۳**	۱			
۴- آمیختگی	۱/۸۴ ± ۱۴/۷۶	۰/۰۸۱**	۰/۶۴۱**	۰/۱۴۶**	۱		
۵- تمایز یافتگی خود	۱۰/۰۰ ± ۷۳/۷۹	۰/۳۴۱**	۰/۲۶۷**	۰/۲۴۹**	۰/۳۴۴**	۱	
۶- رضایت زناشویی	۳/۴۷ ± ۳۳/۶۹	۰/۴۲۵**	۰/۶۷۶**	۰/۴۳۰**	۰/۶۹۴**	۰/۶۳۲**	۱
							<۰/۰۵**P

نتایج حاصل از ماتریس همبستگی نشان داد که بین نمره کل تمایز یافتگی خود با رضایت زناشویی در دانشجویان همبستگی معناداری وجود دارد ($r=0/632$ و $P<0/05$). همچنین، نتایج نشان داد که بین ابعاد تمایز یافتگی خود با رضایت زناشویی در دانشجویان در سطح ۰/۰۵ همبستگی معناداری وجود دارد (جدول شماره ۱). در جدول ۲ نتایج حاصل از بررسی مفروضات آماری مربوط به تحلیل رگرسیون ارائه شده است.

جدول ۲- بررسی مفروضات آماری

متغیر پژوهش	سنجش نرمال بودن		سنجش عدم همخطی چندگانه	
	TK-S آماره	P-Value	ضریب تحمل	تورم واریانس
واکنش هیجانی	۰/۲۷۴	۰/۳۶۶	۱/۰۰۷	۲/۴۷۷
موقعیت من	۱/۰۸۰	۰/۶۶۳	۰/۹۸۵	۱/۲۴۲
بریدگی عاطفی	۰/۱۴۷	۰/۹۱۱	۱/۲۰۴	۳/۱۸۵
آمیختگی	۰/۲۷۷	۰/۳۱۹	۱/۰۶۶	۱/۳۱۷
تمایز یافتگی خود	۱/۶۶۵	۰/۲۰۴	۱/۷۳۴	۲/۵۳۳
رضایت زناشویی	۱/۱۳۶	۰/۲۰۰	۱/۴۴۸	۲/۲۰۵
				$< 0/05^{***}p$

قبل از آزمون رگرسیون ابتدا مفروضات آن بررسی و تأیید شد. نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف تک نمونه‌های نشان داد از آنجایی سطوح معناداری آماره‌های نرمال بودن بزرگ‌تر از ۰/۰۵ هستند ($P > 0/05$)، بنابراین توزیع نمرات متغیرهای پژوهش با ۹۵ درصد اطمینان طبیعی است. به منظور بررسی استقلال خطاها از آماره‌ی دورین واتسون استفاده شد. از آنجایی که آماره‌های دورین واتسون در این مطالعه برای متغیر تمایز یافتگی خود برابر با ۱/۹۰۴ و بین ۱/۵ الی ۲/۵ است، نشان دهنده‌ی آن است که همبستگی بین خطاها رد می‌شود یعنی خطاها دارای همبستگی نیستند (جدول شماره ۲).

به منظور بررسی عدم همخطی چندگانه، ضریب تحمل و تورم واریانس محاسبه شد. نتایج نشان داد مقادیر مربوط به عامل تورم واریانس متغیر تمایز یافتگی خود ۲/۵۳۳ و هیچ کدام از شاخصها بسیار بزرگ‌تر از ۱۰ نیستند و نزدیک به آن می‌باشند، در نتیجه مشکلی در استفاده از رگرسیون خطی وجود ندارد (جدول شماره ۲). لذا از آنجایی که وجود همخطی چندگانه در متغیرهای پیشین مشاهده نشد، می‌توان از آزمونهای پارامتریک ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره استفاده نمود و نتایج آن قابل اطمینان است.

بر اساس ضریب تعیین تعدیل شده ۲۳ درصد از واریانس رضایت زناشویی در افراد نمونه بر اساس تمایز یافتگی خود تبیین شد. در نهایت ضرایب استاندارد و غیراستاندارد رگرسیون به روش همزمان نشان داد مؤلفه‌های تمایز یافتگی خود شامل واکنش هیجانی ($P < 0/05$) و $\beta = 0/072$ ، موقعیت من ($P < 0/05$ و $\beta = 0/139$)، بریدگی هیجانی ($P < 0/05$ و $\beta = 0/108$) و آمیختگی ($P < 0/05$ و $\beta = 0/121$) می‌تواند تغییرات مربوط به رضایت زناشویی افراد نمونه را پیشینی کنند (جدول شماره ۳).

جدول ۳- ضرایب رگرسیون رضایت زناشویی بر اساس تمایز یافتگی خود

سطح معناداری	T	ضرایب غیر استاندارد		متغیر پیش بین
		ضرایب استاندارد β	خطای استاندارد B	
۰/۰۲۹	۱۱/۵۴۳	-	۱۴/۹۵۰	Constant ثابت)
۰/۰۲۳	۰/۸۷۲	۰/۰۷۲	۰/۱۵۶	واکنش هیجانی
۰/۰۱۴	۰/۴۷۴	۰/۱۳۹	۰/۱۶۱	موقعیت من
۰/۰۱۷	۱/۸۱۴	۰/۱۰۸	۰/۱۷۹	بریدگی هیجانی
۰/۰۲۵	۰/۲۵۱	۰/۱۲۱	۰/۱۵۷	آمیختگی

$$R = 0/489; R^2 = 0/239; R^2 = 0/236; F = 35/410$$

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف بررسی نقش تمایز یافتگی خود و ابعاد آن در پیش بینی رضایت زناشویی دانشجویان متأهل انجام شد. نتایج پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین نمره تمایز یافتگی خود و هر یک از ابعاد آن با رضایت زناشویی در دانشجویان متأهل همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نشان داد که هر یک از ابعاد تمایز یافتگی خود توان تبیین تغییرات نمره رضایت زناشویی در دانشجویان را داشته‌اند. مطالعاتی که ناهمسو با نتیجه مطالعه حاضر باشد، یافت نشد. این یافته از مطالعه در راستا و همخوان با نتایج مطالعات پیشین مانند نصرزاده و صدیقی فرد (۱۴۰۰)، ترابی، و کیلی و فتاحی اندیل (۱۴۰۰)، کرمی، احمدی و قبادی (۱۴۰۰)، آریایی آذر، صادقی و موتابی (۱۴۰۰)، لطفی سرجینی، تقی پور، میرصفی فرد و مرادی (۱۳۹۸)، سومانتیکو، اورایو، لاکتانا^{۱۵۶} و همکاران (۲۰۲۲)، و موزاس-آلونسو، اولیور و بیرستگیوای^{۱۵۷} (۲۰۲۲) بود.

در تبیین این یافته می‌توان گفت تمایز یافتگی یک ویژگی شخصیتی است که می‌تواند از نسلی به نسل دیگر منتقل شود، به این معنا که اگر والدین دچار تمایز نایافتگی باشند، فرزندان آنان نیز از این مشکل رنج می‌برند و پس از ازدواج، تحت تأثیر خانواده مبدأ قرار گرفته و نمی‌توانند ارتباط مؤثر و مستقلی را با همسر خود برقرار سازند. در صورتی که دو فرد تمایز نایافته با همدیگر ازدواج کنند، منجر به تشکیل خانواده‌ای هسته‌ای می‌شود که سطح تمایز یافتگی پایینی دارند و در شرایط فشارزا به اضطراب و اختلال در کارکرد زناشویی دچار می‌شوند. زوج‌هایی که به یک اندازه از میزان بالای تمایز یافتگی برخوردار هستند، قادرند استقلال و فردیت روشنی را به وجود آورده و حفظ کنند و در عین حال، صمیمیت عاطفی پخته، قوی و غیر تهدید آمیزی داشته باشند. به علاوه زوج‌هایی که از سطوح تمایز یافتگی پایینی برخوردارند به دلیل اینکه فقط خودهای کاذب را پرورش داده‌اند، در برقراری صمیمیت با مشکل مواجه هستند (بهرزنیبا و جعفری، ۱۴۰۰).

همسو با یافته حاضر و طبق نتایج مطالعه کاظمیان مقدم و همکاران (۱۳۹۷) تمایز یافتگی با رضایت زناشویی رابطه مثبت و معناداری داشته است. درباره رابطه مثبت تمایز یافتگی خود با رضایت زناشویی باید اظهار داشت که تمایز یافتگی خود بالا فرد را قادر می‌سازد تا مرزها را تنظیم کند. در واقع، تمایز یافتگی از آمیختگی زن و شوهر در مواقع بحرانی جلوگیری کرده و آن‌ها را قادر می‌سازد تا مشکلات موجود در رابطه را با منطق و عقل، و نه بر اساس واکنش‌پذیری هیجانی هیجانی و احساسی رفع کنند. در سمت مقابل، تمایز نایافتگی زوج‌ها از طریق فاصله‌گیری عاطفی از یکدیگر در موقعیت‌های دشوار آن‌ها را به سمت تعارض و ناسازگاری در زندگی مشترک و کاهش رضایت زناشویی و بعضاً دزدگی زناشویی سوق می‌دهد.

بر اساس نظریه بوئن، تمایز یافتگی اشاره به توانایی فرد در ایجاد توازن بین دو نیروی عقلی و عاطفی در درون و بیرون دارد. بر این اساس می‌توان گفت افراد تمایز نایافته روی هم رفته در روابط صمیمانه با دیگران آمیخته می‌شوند، در حالی که افراد به خوبی تمایز یافته قادر هستند خود تعریف شده‌شان را حفظ کنند. افراد تمایز یافته ذاتاً خود رهبر هستند، احساسات و افکارشان را خاص خود دانسته و اجباری در وفاداری خود با انتظارات دیگران ندارند. در مقابل در نظام‌های زناشویی تمایز یافته همسران به یکدیگر اجازه می‌دهند که نقشی انعطاف‌پذیرتر و رابطه‌ای صمیمانه‌تر داشته باشند و تفاوت عقاید یکدیگر را تحمل و واکنش عاطفی کمتری را تجربه کنند. با توجه به اینکه تمایز یافتگی خود منجر به ایجاد صمیمیت و رابطه عاطفی قوی و مؤثر در زوجین شده و مانع از برخوردهای گذرا و احساسی می‌شود، چنین افرادی امکان درک و عدالت زناشویی و انصاف زناشویی و همدلی بالاتر در رابطه را پیدا نموده و به این ترتیب کیفیت زندگی زناشویی بالاتری را تجربه و رضایت زناشویی خواهند داشت.

این مطالعه مانند دیگر مطالعات حوزه علوم رفتاری با محدودیت مواجه بود. نتایج این مطالعه محدود به جمعیت دانشجویان متأهل مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج می‌باشد، بنابراین، ضروری است در تعمیم نتایج حاصل از این مطالعه به دیگر افراد متأهل در جامعه به ویژه افراد متأهل غیردانشگاهی و همچنین، ساکن در دیگر شهرها با فرهنگ متفاوت جوانب احتیاط در نظر گرفته شود. برای تعمیم‌پذیری بیشتر نتایج پیشنهاد می‌گردد پژوهشگران چنین مطالعاتی را در سایر شهرها و در دیگر اقشار متأهل جامعه اعم از دانشگاهی و غیر آن تکرار شود تا شواهدی از روابط به دست آمده فراهم شود.

دستاوردها و پیامدهای این مطالعه را می‌توان در دو سطح نظری و عملی مورد توجه و ذکر نمود. در سطح نظری، یافته‌های پژوهش می‌تواند با تبیین نحوه اثرگذاری متغیرهای شخصیتی از جمله تمایز یافتگی خود بر وضعیت زناشویی جوانان به گسترش دانش، مفاهیم و مدل‌های موجود در زمینه رضایت زناشویی کمک کنند. همچنین، نتایج مطالعه حاضر می‌تواند راهگشای مطالعات جدیدتر به منظور گسترش دانش هیجانی و روان‌شناختی در زمینه عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی به ویژه در بین جوانان باشد، که آمار طلاق در آنان بالا گزارش شده است. در سطح عملی از یافته‌های این مطالعه می‌توان در مراکز درمانی، مشاوره و خدمات روان‌شناختی، سازمان‌ها

۱۵۶ Sommantico, Iorio & Lacatena

۱۵۷ Mozas-Alonso, Oliver & Berástegui

و نهادهای سلامت محور در جهت تدوین برنامه‌ها و مداخلات و همچنین، برگزاری کارگاه‌های آموزشی مانند برگزاری کارگاه‌های آموزش بهبود ابعاد خودتمایز یافتگی و کاهش پیامدهای پایین بودن این سازه شخصیتی بر زندگی فردی، اجتماعی و زناشویی کمک کرد.

منابع

- آریایی آذر، ا.، صادقی، م و موتابی، ف. (۱۴۰۰). بررسی تمایز یافتگی زوجین از خانواده اصلی و نقش آن در پیش بینی الگوهای ارتباطی و رضایت زناشویی در قومیت های مختلف ایران. مجله خانواده پژوهی، ۱۷(۶۷)، ۳۶۸-۳۵۳.
- اعظمی، ز. (۱۴۰۰). پیش بینی کیفیت زندگی بر اساس رضایت زناشویی، سن ازدواج، الگوهای همسر گزینی و تفاوت سنی زوجین شهر ماهشهر. مجله پیشرفت های نوین در روان شناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۴(۴۰)، ۹۹-۱۱۶.
- بهروزنیا، ه و جعفری، ا. (۱۴۰۰). پیش بینی کیفیت زندگی زناشویی بر اساس تمایز یافتگی خود و تحمل ناکامی در زنان شاغل در بخش پرستاری. فصلنامه پژوهش های کاربردی در علوم رفتاری، ۱۳(۴۸)، ۸۴-۶۱.
- ترابی، ن، و کیلی، پ و فتحی اندبیل، ا. (۱۴۰۰). ارائه مدل علی در تبیین بین تمایز یافتگی خود و بخشودگی با رضایت زناشویی با نقش میانجی گر جهت گیری مذهبی. مجله پژوهش های مشاوره، ۲۰(۷۸)، ۸۰-۱۰۷.
- تابش، س.، بهرامی، ه و رضازاده، م. (۱۴۰۰). طراحی نیمرخ پیش بینی کننده رضایت زناشویی زوجین شهر تهران. مجله مطالعات روانشناسی بالینی، ۱۲(۴۵)، ۷۷-۱۱۲.
- رضایی، م و رضایی، س. (۱۳۹۹). پیش بینی طلاق عاطفی بر اساس سبک دلبستگی، صمیمیت زناشویی و هوش هیجانی زوجین. مجله رهیافت های نوین در مطالعات اسلامی، ۲(۴)، ۲۷۸-۲۹۰.
- رافضی، ز و صبوری، ر. (۱۴۰۱). نقش مولفه های تمایز یافتگی خود در پیش بینی صمیمیت زناشویی در زوجین. مجله فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ۱۳(۵۱)، ۲۰۵-۱۸۱.
- رشید، خ، دلفان بیرانوند، آ، فتحی، ک و مریانجیان، ح. (۱۴۰۰). پیش بینی کننده های رضایت زناشویی: مطالعه موردی کرمانشاه و همدان. نشریه اصول بهداشت روانی، ۲۳(۴)، ۲۶۵-۲۵۱.
- رجایی، م و حیدری، ح. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت با رضایت و دلدزدگی زناشویی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی خمینی شهر. مجله سلامت جامعه، ۱۱(۱)، ۷۷-۷۰.
- زارع گاریزی، م، ابراهیمی مقدم، ح و ابوالعالی الحسینی، خ. (۱۳۹۹). پیش بینی تعهد زناشویی بر اساس نیازهای بنیادین روانشناختی و صمیمیت با واسطه گری تمایز یافتگی خود. مجله روانشناسی کاربردی، ۱۴(۱)، ۷۶-۵۵.
- سرخابی عبدالملکی، م، دوکانه ای فرد، ف و بهبودی، م. (۱۴۰۰). الگوی ساختاری پیش بینی طلاق عاطفی زوجین بر اساس باور فراشناختی و راهبرد نظم جویی هیجانی با میانجی گری فرسودگی زناشویی در زنان متأهل. مجله خانواده درمانی کاربردی، ۲(۲)، ۲۸-۱.
- سامانی، س. (۱۳۸۶). بررسی عمده ترین عوامل ایجاد کننده درگیری زناشویی در گروهی از دانشجویان متأهل دانشگاه شیراز. مجله خانواده پژوهی، ۳(۱۱)، ۶۶۸-۶۵۷.
- فلاح برنجستانی، و، صابری، ه و شمالی اسکویی، آ. (۱۴۰۱). مقایسه اثربخشی واقعیت درمانی گروهی با درمان شناختی-رفتاری گروهی بر رضایت زناشویی و خودکنترلی زنان. مجله روانشناسی کاربردی، ۱۶(۳)، ۲۲۴-۲۰۱.
- عبدل آبادی، ح، آهی، ق، اصل ذاکر، م، شهابی زاده، ف و نصیری، م. (۱۴۰۱). نقش میانجی خودتمایز یافتگی و تنظیم شناختی هیجان در ارتباط کیفیت روابط ابژه با الگوی تجربه روابط نزدیک در زوجین. مجله تحقیقات علوم رفتاری، ۱۹(۲)، ۲۶۷-۲۷۹.
- کاظمیان مقدم، ک، مهرابی زاده هنرمند، م، کیامنش، ع و حسینیان، س. (۱۳۹۷). رابطه علی تمایز یافتگی، معنای زندگی و بخشودگی با دلدزدگی زناشویی از طریق میانجی گری تعارض و رضایت زناشویی. مجله روش ها و مدل های روانشناختی، ۹(۳۱)، ۱۴۶-۱۳۱.
- کریمی، م، احمدی، ص و قبادی، س. (۱۴۰۰). پیش بینی رضایت زناشویی بر اساس شادکامی و کیفیت زندگی در زوجین شهر تهران. مجله روانشناسی کاربردی، ۲۲(۱)، ۹۳-۱۰۲.
- لطفی سرچینی، ا، تقی پور، ش، میرصیفی فرد، ل و مرادی، خ. (۱۳۹۸). پیش بینی رضایت زناشویی بر اساس رضایت جنسی، تمایز یافتگی و تفکر قطعی نگر در بین زوجین جوان شهر اصفهان. مجله زن و مطالعات خانواده، ۱۲(۴۳)، ۳۷-۱۹.
- مرادی، ز و کشاورز افشار، ح. (۱۴۰۰). کیفیت زندگی، رضایت زناشویی و صمیمیت زناشویی در بین کارکنان نیروی انتظامی. مجله روانشناسی نظامی، ۱۲(۴۷)، ۲۷-۴۴.
- نصرزاده، ز و صدقاتی فرد، م. (۱۴۰۰). پیش بینی رضایت مندی زناشویی بر اساس تمایز یافتگی خود و صمیمیت زوجین در دانشجویان متأهل. فصلنامه روانشناسی تحلیلی-شناختی، ۱۲(۴۴)، ۵۵-۴۱.

- Finzi-Dottan, R. (۲۰۲۳). The Role of Fear of Intimacy as Mediator between Self-Differentiation and Marital Relationship Satisfaction: A Dyadic Model. *The Family Journal*, ۳۱(۳), ۳۹۲-۳۹۸.
- Herrera, M. S., Elgueta, R., Fernández, M. B., Giacoman, C., Leal, D., Marshall, P., ... & Bustamante, F. (۲۰۲۱). A longitudinal study monitoring the quality of life in a national cohort of older adults in Chile before and during the COVID-۱۹ outbreak. *BMC geriatrics*, ۲۱(۱), ۱-۱۲.
- Kang, X., Lin, X., Zhang, K., Hui, Z., Xiang, W., He, J. Y., ... & Zuo, Z. (۲۰۲۳). NTIRE ۲۰۲۳ video colorization challenge. In *Proceedings of the IEEE/CVF Conference on Computer Vision and Pattern Recognition* (pp. ۱۵۷۰-۱۵۸۱).
- Kong, J., Easton, S. D., & Zhang, Y. (۲۰۲۳). Sexual and marital satisfaction in older adulthood: Effects of childhood and adulthood violence exposure. *The Gerontologist*, ۶۳(۲), ۲۸۵-۲۹۶.
- Lee, W. S., & Hong, S. U. (۲۰۲۲). A study on the Rasing-Anxiety of Parenting of children in school age with Low levels of Self-differentiation. *Industry Promotion Research*, ۲۷(۱), ۳۱-۴۲.
- Mozas-Alonso, M., Oliver, J., & Berástegui, A. (۲۰۲۲). Differentiation of self and its relationship with marital satisfaction and parenting styles in a Spanish sample of adolescents' parents. *Plos one*, ۱۷(۳), e۰۲۶۵۴۳۶.
- Paknejad, F., & Ahmadi, K. (۲۰۲۲). The comparison of the differentiation indices in Bowen's intergenerational theory with perceived differentiation indices in the community of Iranian parents resident in Tehran. *Family Counseling and Psychotherapy*, ۷(۱), ۶۵-۸۴.
- Seneviratne, A., & Gay, N. (۲۰۲۳). Alcool, toi et moi, un ménage explosif. Les enjeux de différenciation de soi dans l'accompagnement des couples en alcoologie. *Thérapie familiale*, ۱(۴۴), ۱۷-۳۲.
- Sommantico, M., Iorio, I., Lacatena, M., & Parrello, S. (۲۰۲۱). Adult attachment, differentiation of self, and relationship satisfaction in lesbians and gay men. *Contemporary Family Therapy*, ۴۳(۲), ۱۵۴-۱۶۴.
- Tian, M. (۲۰۲۲, March). The Heroines' Predicament of Self-differentiation in Celeste Ng's Fictions. In ۸th International Conference on Education, Language, Art and Inter-cultural Communication (ICELAIC ۲۰۲۱) (pp. ۲۹۱-۲۹۸). Atlantis Press.